

DIGNITATEM
SCHOLARCHALEM,
VNANIMIBVS
PATRVM PATRIAE
CONSCRIPTORVM
SVFFRAGIIS,
VIRO
GENEROSO, AMPLISSIMO ATQVE
CONSULTISSIMO DOMINO,
DOMINO
CAROLO ERNESTO
RAMSEY,

CENSORI ET CIVITATIS ET TYPOGRAPHEI
DIGNISSIMO,

A. R. S. MDCCLXI. D. XVIII. MARTII
COLLATAM,

MVSARVM ELBINGENSIVM
PARARIVS

IACOBVS WOIT, *Prof.*

GRATVLANS,

*Acta Anni 1595, in caussa Gymnasii Communis in Prussia alicubi aperiendi,
recenset illustratque.*

ELBINGAE,
LITTERIS NOHRMANNIANIS.

CAROLO ERNESTO
 RAMSEY,
 CENSORI ET CIVITATIS ET TYPOGRAPHI
 DOMINO
 CONSULTISSIMO DOMINO,
 GENEROSO, AMPLISSIMO ATQUE
 VIRO
 PATRVM PATRIAE
 CONSCRIPTORVM
 VNIUS
 SCHOLARIALIUM
 DIGNITATEM
 A. R. S. MDCCCLX. D. XMM. MARTII
 DIGNISSIMO,
 MVSARVM EIVS GENSIUM
 COLLATAM
 IACOBVS WOLFF, Prof.
 GRATULANS
 1795, in causa Gynaecei Communitatis in Tertia alioque operentis,
 Regiae Illustrationis.

Litt. A. N. 2.
 Pol. 8. II. 1369

litterarum scientiarumque incrementa, a primis inde temporibus, innatas PRUSSIAE PRINCIPVM jure dici delicias; nemo nisi annalium patriæ rudis ibit negatum. Certo enim certius hi Musarum Mæcenes convicti, innumerabiles ex recta juventutis institutione in rempublicam redundare utilitates, tantoque meliores olim sperari cives; quanto melior ætatis juvenilis præcessit formatio: omnem omni tempore in promovendis studiis collocarunt operam. Quamobrem modo separatos in civitatibus litterarum adornare laborarunt Ludos, eorundemque numerum statumque florentem successu temporum magis magisque augere; modo iteratis sæpius vicibus in commune consuluerunt, Commune quoddam Gymnasium, vel Academiam consociatam Prussiæ intra limites instaurare.

Taceo jam, primæva Ordinis Teutonici, Prussiæ Dominorum, memoria repetens secula, *Anselmum* Episcopum Varmiensensem primum, anno 1251 cum Equitibus Marianis Elbingæ paciscentem inter alia, ut Magistros scholarum in suis duntaxat locis instituant. 1) Taceo Ludum litterarium, Elbingæ seculo nisi forte jam tertio, quarto tamen certe post decimum florentem. 2) Siquidem relatum legimus, eundem in cineres paulo ante redactum a. 1322 restauratum; 3) a. 1385

novo incendio ex parte læsum denuo reparatum, 4) atque quadriennium ante deflagrationem modo dictam h. e. a. 1381 d. 8 Sept. Lycæum Cathedrale Regiomonti ad nostri exemplar fuisse exstructum. 5) Ta-
ceo *Heinr. Tufenerum* Supremum Ordinis Teutonici Mareschallum eundemque Commendatorem Regiomontanum a. 1339 Welaviensibus plenariam concedentem libertatem, scholam intra urbis pomeria inclytam, idoneo & litterato Viro (ut Privilegii sonant verba) conferre. 6) Et quis tandem foret finis, si subsequencia pererrans secula, ad tempora descenderem repurgatorum per b. Lutherum sacrorum. Totidem sane mihi occurrerent Sapientiæ recensendæ Officinæ, quot Prussia universa complectitur, urbes, oppida, vicosque.

1) Frid. a Dreger Cod. Diplom. T. I. No. 221. pag. 331 sq.

2) Mentionem hujus iniecit Gottfr. Zamelius, vivum Elbingæ Archivum, in notis Encomio Elbingæ Hieronymi Falconii MSt. non Fratris Christophori Falconii typis expresso adjectis, sequentibus: Dieses Kloster nechst dem alten Junkerhof, iho sel. Hrn. Heinr. Horns Wittfrauen Wohnhaus, welches scheint mit der Pfarrwidder eine Wohnung gewesen zu seyn, ist Sec. 1300 die Stadtschule gewesen.

3) Fragm. MSt. incerti autoris.

4) Sigm. Meienreis Fragm. MSt.

5) Erleutertes Preussen T. III. No. 10. p. 355. Dan. Heinr. Arnold Historie der Königsb. Academie, Part. I. p. 3.

6) Lud. Reinh. von Werner gesammelte Nachrichten zur Ergänzung der Preuß. Märk. und Polnischen Geschichte, Vol. I. No. 3. p. 118 sq.

Relinquo etiam intactas diversas vicissitudines, quas temporum injuria Seminarium illud Scientiarum fuit expertum, quod Culmensi in civitate Seculis XIV. XV & XVI mirum quantum, per angusta tamen temporum spatia excelluit, modo Academiæ, modo Scholæ, modo Gymnasii, induens formas. 7) Nec attingo saluberrimas quidem, ast in cassum cedentes Statuum Ordinumque Prussiæ deliberationes publice institutas, de Schola Provinciali vel Elbingæ vel Brunsbergæ aperienda. 8)

7) Hart

- 7) Hartknoch's Kirchenhistorie p. 186 & 1058. Gottfr. Zamelii Comment. de Scholis illustribus Prussiae. Ej. Academiae primum, dein & Gymnasii Culmenfis in Prussia, Initia MSt. & instar omnium Joh. Dan. Hoffmanni, Collegae conjunctissimi, Intimation des Rathes zu Culm, wegen des daselbst No. 1554 neu aufgerichteten Gymnasii, woben in den beygefügtten Erläuterungen die Geschichte und die Schicksale der dortigen Schulen kurz beschrieben werden, autographum dignum sane quod exscriptum cum litterario communicaretur orbe.

- 8) Gottfr. Zamelii Comment. de Scholis illustribus Prussiae. MSt.

Quinpotius ad novissimas venio trium Majorum Civitatum Consultationes a. 1595 Mariæburgi inchoatas, Gedani Mense Decembri continuatas, nunquam vero pertextas ad finem, de *Gymnasio Communi alicubi aperiendo*, quarum quantum ego quidem novi, unus *Lengnichius*, Vir Consularis Ged. deque historia patriæ immortaliter meritis, sed brevibus & quasi in transitu iniecit mentionem. 9) Contigit vero mihi haud ita pridem forte fortuna, scriptum quoddam autographum, insignitum *Acta in causa Gymnasii communis in Borussia alicubi aperiendi* perlustrare. Quare haud credo frustraneum me facturum laborem, si epitomatoris jam fungens vice, potissima illius commemorabo capita, inspersis scitu necessariis ex ejusdem temporis historia.

- 9) Gottfr. Lengnich's Geschichte der Preussischen Lande, unter der Regierung Sigism. III. p. 214 sq.

Primam saluberrimo huic incepto præbuit occasionem *Synodus*, a loco congregationis, *Thorunensis* dicta, ac a *Dissidentibus in Polonia*, adducto paulo ante anno instituta. 10) Haud postremum in illa deliberationem fuit momentum, rei scholasticæ in Polonia emendatio, 11) quam etiam Evangelicorum ex Prussia eadem in Synodo præsentium Internuntio maxima commendarunt emphasi, 12) eandemque in litteris ad Majores Prussiae Civitates paulo post datis gravius adhuc inculcarunt. 13) Id quod etiam in animis bonorum Prussiae eos excitavit stimulos, ut omnibus postea ducerentur cogitationibus pia hæc vota

ac desideria quantocius effectui dare. Antesignanum vero toto hocce in negotio obtulit se *Heinricus Strobandt* Præcons. Thorun. post fata etiam maximus. Ipse enim cum Delegatis civitatum Prussiæ ad Conventum generalem d. 9 Junii dicti sæpius jam anni Mariæburgi celebrandum congregatis, Sermonem protrepticum Cal. Jun., ut in calce ejusdem legitur, communicavit, de adornando Gymnasio communi in Prussiæ oris, qui *Articulum I.* Actorum jam percensendorum absolvit. 14) Ex quo satis, ut mihi quidem videtur, patescit, Deputatos hosce data opera atque ex composito aliquot antecipasse dies terminum Conventus generalis, ut nimirum sibi restaret tempus ad deliberationes hasce rite & eo secretius, ut Strobandtius cavit, instituendas. Sedecim hic Discursus comprehendit paragraphos, nihil nisi pium quendam & vere heroicum in religionem & Patriam spirans zelum, argumentisque ut institutum hoc Delegatis persuaderet refertus ponderis maximi. Inprimis vero illis, ut monui jam, commendat silentium, ne consilia hæc saluberrima statim sub initium ab adversariis vel retardarentur, vel pessundarentur in totum.

10) Hartk. l. c. p. 897 sq. Lengn. l. c. p. 198.

11) Id. l. c. Docum. No. XXXIII. p. 110.

12) Ibid. Docum. No. XXXII. p. 86. Item p. 129.

13) Cit. loc. Docum. No. XXXV. p. 139.

14) Ipsa inscriptionis verba sic sonant, Hrn. Heinrich Strobandt's Discours von Anstellung einer gemeinen Schule in Preussen Ao. 1595. Ad quos vero is fuerit directus, sequentia docent: Den Ehrenvesten, Rathshesten, Ehrbaren, Wohlweisen Herren in Marienburg, Abgesandten der Königl. Preussischen Städte, Thorn, Elbing, Danzig, Marienburg, Graudenz, Mewa, und derselben benachbarten Verwandten, Meinen Großgünstigen Herren und besondern guten Freunden.

Adjecit exhortationi huic aliud scriptum, prænotatum *Summa capita deliberationis de aperiendo novo ludo litterarum.* Brevibus hoc conceptum lemmatibus, novem constat partibus, quarum quælibet bipar-

bipartita est, agens vel de *Institutione Classica* vel *Academia*, ubi ad hanc spectantia signo separato sunt notata. Ex quo sequi mihi videtur, dubias adhucdum hæsisse Civitates, utrum Gymnasium an Academiam essent instauraturi. Postremo similibus lemmatibus perbreve subnectit Epilogum, *Requisita* adumbrantem partim *interna*, partim *externa*.

Quem vero Consultationes hæ Mariæburgi habuerint successum, vel quousque processerint, ex defectu documentorum asserere haud valeo. Id tamen ex sequentibus certum satis, convenisse ibidem inter Civitatum Internuntios, Consilia hæc propediem alicubi continuare. *Articulus* enim *II*. Actorum sequentem in fronte gerit inscriptionem: *Capita futuræ Deliberationis de Gymnasio communi alicubi aperiendo*. Locum vero huic negotio destinatum Gedanum fuisse, Prussiæ nos certiores facit Tacitus, *Lengnichius* 15) emendandus tamen ubi affirmat consilia hæc gymnastica Gedani primum Decembri mense fuisse inchoata, ubi modo adducta evincunt, non inchoata sed continuata ibidem fuisse. Dubium *Art.* hic *II*. relinquit Lectorem, quis Capitum horum sit autor. Quodsi vero *Art. III*. huic jungimus, expresse intelligimus, utrumque *M. Uldaricum Schoberum* Gymnasii Thor. ea ætate Prorectorem vel Conrectorem elaborasse, & quidem Strobandtii autoritate. Brevi enim procemio huic *Art. III*. præmissio Schoberi nomen una cum die traditionis capitum est adjectum, nempe d. 22 Sept. Ao. 95. Rubri verba autem edocent nos, dicatum *Viris Amplissimis Dn. Henrico Strobandtio & Dno. Stanislao Schultzio*. 16)

15) l. c. p. 214.

16) Hunc matricula Conf. Thor. nominat Stenzel Schulff ad annum sæpe dictum & dubio procul eadem cum hoc Stan. Schultzio est persona, quippe forte ex inusitato Schulff nomine, per mutilationem vulgi Schultz factum, dum hodie adhuc vidua nata Schulffia Thorunii est superstes.

Ex quo hæc ego colligo. Primum, eundem hunc Schoberum & *Art. II*. esse autorem. Namque his ipsum orditur verbis: "Uni-
"versus

“versus coetus scholasticus in duo genera authore *Sturmio* distribuitur,
 “quorum alterum pueritiæ est: quod necessarias perpetuasque habet
 “auscultationes, alterum adultæ ætatis, quod publicas liberasque,
 “requirit. Jam cum de posteriori capita quædam obiter conscripta,
 “disquisitioni intelligentium virorum subjecerimus: de priori in
 “præsentia mutato rerum ordine dicendum est., Tum id inde
 deduco, *Art. II. Sectionem I. Capitem Deliberationis esse, Art. III.*
vero Sect. II. Deinde & hoc ex allatis repeto, *Art. II. brevi ante*
III. hisce Litterarum Statoribus fuisse traditum. Proœmium ete-
 nim paulo ante commemoratum, sequentibus incipit verbis:
 “Quod mihi in mandatis dedistis Patroni charissimi, feci non per-
 “feci. Qui enim potuerim his tam paucis horis, quæ mihi a dispu-
 “tatione proxima sunt relictæ., Denique non erraturum me spero,
 si Strobantium primum totius operis dicam autorem ac motorem,
 quippe ejusdem autoritate hæc Deliberationis Capita tempore inter-
 medio inter Conventum Mariæburgensem & Congressum Gedanensem
 fuere adornata. Complectitur autem *Art. II.* summam paragraphos
 CXXXIII, ex quibus triginti priores *generaliora* continent *monita* Gy-
 mnasium Commune concernentia, una cum pathetica exhortatione,
 ut consultationes has forti & intrepido suscipiant animo. Reliquos
 in duo divisit Capita, quorum primum de *Institutione litterata in ge-*
nere agit, *in specie de scopo, forma, tempore ac operarum partitione,*
tam generali, quam speciali, & quidem æque in *Gymnasio* ac in *Aca-*
demia instaurandis, in altero ad *Media* pergit, quibus finis propositus
 assequendus h. e. *Gymnasium ipsum & Personas adjunctas, partim ad*
Gymnasium pertinentes, qui, nempe ipsius ex mente, sunt *Scholarchæ*
tres, Visitatores totidem, Præceptores Classici undecim, exceptis *Calli-*
grapho & Linguae Polonicae Magistris, & Famulis duobus, præterea *Do-*
centes publici, in Primis duobus Ordinibus numero octo; partim *Sumtus*
conferentes, Civitates nimirum Prussiae & Poloni liberos in hunc lu-
dum transmittentes: porro *de Sumtibus ipsis ad Gymnasium æque ac ad*
Oeconomiam necessariis, qui ducta summa fuerunt 4000 flor. exceptis
 tamen,

tamen, quæ discantes ex propriis, Oeconomo, singulis septimanis, pro victu pendent, nempe *Indigenæ* 10 gross. & *Exteri* 20 gross.

Actorum *Art. III.* s. *Sectio altera Capitulæ Deliberationis* similiter brevibus positionibus est consignatus, ex quibus viginti priores prænotiones quasdam huc facientes tradunt, quas novem aliæ excipiunt, suppeditantes *Generalia* quædam omnes in universum *Classes attingentia*, tandemque sequuntur, quæ circa quamlibet *Classem* (quibus ex mente sua denarium assignat numerum) in specie sunt observanda, similibus positionibus modo pluribus, modo paucioribus.

Jam ad *Art. IV.* Actorum Gymnasii venio, nihil habentem in fronte, quod de argumento illius nos faciat certiores, ex subscriptione tamen perspicimus *Doct. Jacobum Fabricium*, Rectorem tum temporis Gymn. Gedan. illius esse autorem, eundemque suo & Collegæ *M. Petri Loffii* vel (ut *Prætorius* in *Athen. Gedan.* eum appellat) *Loffii*, Senioris Conrectoris nomine perfecisse. Quod vero ad argumentum ex capite & calce discimus, *Responsionem esse ad antecedentes Articulos duos* modo recensitos. Nam hoc ipsius est initium. "Cum deliberationes de aperienda aliqua Schola Generali in hoc Regalis Prussæ territorio jam suscipiantur & designatio constitutionis illius ac authorum & lectionum in ea habendarum ad nos missa sit, nostrumque de eo judicium expetatur; breviter non reprehendendi aliena, sed monendi ac in medium consulendi animo mentem nostram aperiemus, quæ aliorum etiam judicio subicimus, parati meliora monentibus cedere., Finis vero sequens. "Et hæc quidem sunt præcipua, quæ breviter ad aperiendum consilium & sententiam nostram requisiti monere volumus: de quibus omnibus, ut amice inter se conferant Scholarum Majorum Civitatum Præceptores Primarii, operæ pretium judicavimus, ut de præceptis artium & authoribus in singulis classibus proponendis aliquid certi constituatur, & deinceps constanter observetur ab omnibus., *Fabricio* autem in
b Thoru-

Thorunensium sententia displicentia, eo potissimum redeunt, ut nec in classium distributione, lectionibusque singulis classibus destinatis, nec in numero classium Schobero applaudat, huncque denarium Thorunensibus ad mentem Sturmii Dictatoris quondam Scholarum communis placentem, adductis ex rationibus, ad septenarium, vel ad summum octonarium restringat. In lectionibus vero autoribusque singularum classium taxandis diffusior est, quam ut hic persequi singula possimus.

Officii mei jam quidem requirerent partes, Elbingensium referre symbolam ad hoc litterarum consiliorumque commercium collatam: quam vero in Actis hisce invenio nullam ipsamque rei hujus causam prorsus ignoro. Nam profiteri, vel nihil omnino cum Elbingensibus, communicatum, vel a Thorunensibus sibi transmissa singula ex assè placuisse, vel Acta hæc manca esse mutilataque, vel alias fonticas ipsis fuisse causas, nihil consulendi in medium, conjecturæ essent, quibus locus hic est nullus.

Quin itaque ad Actorum *Art. V.* transeo, qui *Dispositionem, vel Catalogum universalem omnium in quavis classium Gymnasii futuri, Lectionum tractandarum* oculis subjicit, adpositis simul autoribus, ad quorum ductum lectiones hæc sint instituendæ. Sequens vero in his observatur ordo, ut initium fiat a classe X & IX. quæ, quia easdem per cuncta habent lectiones, una hic complectuntur, indeque procedatur ad sequentes, usque ad primam. Post sequatur *Conspectus publicarum lectionum*, & tandem *Generalia quædam monita circa labores scholasticos* apponantur. In umbilico denique, trium Thorunensis Elbing. & Gedanensis Gymnasiorum ejus temporis Rectorum & Conrectorum priorum tantum duorum legimus nomina, cujuslibet propria manu subscripta & hoc quidem ordine; *Jacobus Fabricius, D. M. Petrus Loff., M. Caspar Frisius, M. Huldricus Schoberus, Thomas Rotus.*

Agmen quasi percensitorum hactenus *Aetorum Plagula* claudunt *duæ*, in forma patenti propositæ. Sistunt eadem oculis uno conspectu ad modum Tabulæ in certas columnas divisæ, classis cujusvis labores, in modo dicto catalogo sibi assignatos, quo nempe ordine dierum horarumque sint proponendi, adposito superius anno ætatis, quo quilibet discipulorum in hanc vel illam classem foret recipiendus, atque ita quidem, ut requiratur, Classis nonæ discipulum septimum vel octavum, octavæ nonum, septimæ decimum & ita porro agere annum. Hæc vero me latent, quæ sit causa, cur tabula prior ad secundam, altera autem ad quartam saltem se extendat classem. Præterea habet tabularum harum posterior hoc etiam singulare, ut cujuslibet classis columnæ Docentis superne impositum sit nomen, inter quos nonnullos invenio, qui, vel eo tempore, vel paulo post, in Gymnasio Elbingensi Docentium functi fuere munere. Ast Temporis momentum, quo vel Catalogus hic Rectorum Conrectorumque nominibus insignitus, vel Tabulæ hæ sint concinnatæ, maxime est dubium, nullo vel die, vel anno illis adjecto, adeoque dubius hæreo certo asserere, utrum ante, vel tempore Congressus Gedanensis sint perfecti, quamquam ex præsentia horum, in dicto congressu, ut postea dicendum erit, ut & ex verbis in calce *Responsionis Fabricii*, superius recensitæ, adductis, aliqua ex parte simile videtur vero, ipsos ex communi inter se consensu eadem Gedani scriptis consignasse.

Nihil itaque jam restat, nisi ut ad Congressum ipsum Gedani institutum accedam, brevibusque ibidem Acta percenseam. Quod itaque ad terminum Congressus, *Lengnichii* accedimus ad sententiam, loco sæpius citato nos edocentis, mensem Decembrem fuisse, quum Civitatum Prussiæ Delegati, nempe Thorunenses, Elbingenses & Mariæburgenses ibidem confluerunt. Quot vero & qui ex qualibet urbe eo convenerint Deputati, neque *Lengnichius* refert, neque ipse, certa destitutus notitia, confirmare ausim. Id tamen mihi maxime videtur probabile, in his fuisse, ex partibus Thorunensium *Henricum*

Strobandtium, Virum ad litterarum studia procuranda & augenda quasi natum, ex Elbingensium gremio *M. Job. Sprengelium a Roeborn*, Præconf., simili in Musas affectu inflammatum, Gymnasii patrii paulo post restauratorem, & Mariæburgensium ex ordine Consulari, *Gregorium Heseium*, consiliis in patriam non minus, quam scriptis in autographo adhuc latentibus clarissimum. In partem tandem consiliorum Gymnasii Communis acciti fuere Civitatum Majorum partim Rectores soli, partim etiam Conrectores in hunc finem, ut paulo ante percepimus, præsentem, ut sententiam suam in hoc negotio ex communi ipsorum consilio adprobatam, Consultatoribus, ad ulteriores offerrent deliberationes.

Quo facto communia hæc consilia suum feliciter ceperunt initium, spesque affulgebat maxima, eadem non solum ex voto successura, sed universæ quoque Patriæ aliquando futura saluberrima maxime. Jam enim inter ipsos convenerat *de Loco*, quo Gymnasium Commune foret extruendum, nimirum Thorunii. Nec minus *Sumtus exstructionis æque ac Præbita annua* 4000 flor. constantia, ad calculos revocabantur, quarum posteriorum partem alteram Thorunenses, ob rationes ante dictas, penderent, altera vero pars inter reliquas Prussiæ Civitates, cum Majores, tum Minores, ut & Polonos, liberos suos in hanc Musarum sedem communem futuro tempore mittentes, pro cujuslibet facultatibus, dispertirentur. Processerant etiam ad deliberationem *Inspectionis* quibus ea committenda, qui *Scholarchæ ac Visitatores* constituendi, atque numne *Inspectio* hæc consociata esset, ut ex qualibet forte urbe unus eligeretur, qui statutis temporibus convenientes, ex consilii sententia Cimelii hujus Patriæ universæ bonum procurarent. Tandem sermones etiam miscbantur, de *Numero ac Dexteritate Doctorum* ad novum hoc Seminarium evocandorum.

Quia

Quia vero Delegati ibidem præsentes haudquaquam plena instructi erant facultate, ut consilia modo inita rata grataque haberent, vel colophonem operi imponerent: placuit ipsis deliberata ad Collegas quisque suos deferre, hac tamen cautione interposita, se communicaturos cum Civitatibus sororio nexu colligatis, quicquid apud quamlibet civitatem steterit firmum, tumque ultimam operi huic admoturos manum.

Ast, quod dolendum maxime! consilia hæc Patriæ aliquando sane utilissima atque mirum quantum jam provecta, ulteriori caruisse successu, quippe commune est silentium quicquam postea fuisse actum, utrum vero ob temporum calamitates, an adversariorum machinationes contrarias, affirmet uberioribus instructus documentis.

Is tamen ex consiliis hisce in cassum ventilatis in patriam communem Prussiam propullulavit fructus. Quælibet Civitatum majorum pro innato in studia amore atque affectu exinde separata iniit consilia, de emendando Ludo litterario, qualibet in urbe olim jam constituto, visumque fuit aliam alii palmam in hoc passu velle præripere.

Non quidem jam vacat, singula urbis cujuslibet percensere conamina: Ingratus tamen in patriam meam essem civis, nisi hoc loco memoriam atque origines Gymnasii patrii reficarem, quod phœnicis instar ex irritis hisce Gymnasii Prussici communis consiliorum cineribus paulo post succrevit feliciter. Quem enim fugit inde ab hoc temporis momento, sæpius iterata in Senatus Permagnifici Consessibus habita fuisse consilia, Ludo quod per tres partes quartas seculi jam viguerat, splendidiorum foenerari formam lucemque. Annuit quoque Numen ter sanctum consiliis hisce salutiferis, ut biennium ante sexcentimum supra millesimum annum, firma Senatus Permagnifici staret sententia, diruto male materiato ædificio scholastico, præsens ex fundamentis exstruere Palatium. Id quod etiam ita successit felici-

citer, ut ultimo ante seculi decimi sexti initium anno, d. 26 Novembris, nova hæc inauguraretur moles quam solemnissime. Nec quoque posteris temporibus indefessa Patrum Patriæ cessavit cura ac sollicitudo; quin tempus loquetur anus, quæ commoda, quæ augmenta, quæ incrementa, quemque splendorem Musagetæ Elbingenses suis evigilarint Camœnis. 17) Sed quid præterita mente recolo tempora? Idem adhuc Castalidum nostrarum Nutritoribus indulgentissimis insidet affectus, eademque propensio nullis circumscripta limitibus.

17) Lege de his omnibus fufius Joh. Langii, Rectoris & Amici æstumatissimi, Historisches Denkmäl der dreymal funfzigsten Jubelfeyer des Gymnasii in Elbing ic.

Poffem vel majus asserti mei adducere documentum, quam TE VIR GENEROSE AMPLISSIME atque CONSVLTISSIME, quem unanimis Patrum Conscriptorum consensus, votaue unanimia Musis nostris, morte Consulis Senioris & Scholarchæ meritissimi, Viri in vivis Prænobilissimi, Amplissimi atque Consultissimi ALEXANDRI VINTERBERG orbatis, haud ita pridem donavit SCHOLARCHAM? Læti hoc nuntio diu jam exoptato, gradibus advolamus citatis, TE, VIR GENEROSE atque AMPLISSIME, Scholarcham veneraturi novum, non novitium Musarum Mæcenatem. Gratulamur

mur TIBI honores præsentēs, non ut onus, sed gratam animi relaxationem, mente, ore, calamo, sinceris observantiæ nostræ in TE indiciis. Gratulamur nobis Scholarcham non hospitem in parnasso, sed contubernalem, tempus a consiliis publicis vacuum litterario infumentem otio. Gratulamur nobis, TE, PROTOSCHOLARCHAE OPTIMO associatum, sociatis invicem consiliis Libethridum comoda & incrementa promoturum certo certius. Aurea jam in antecessum SPRENGELIORVM, ISENDORFFIORVM atque BRAVNIIORVM, ex tantorum Musagetarum connubio Novelletto nostro auguramur secula. Arceat modo DEVS ter Sanctus omnia calamitatum genera a Patria Patriæque Ephebeo quam clementissime, ut post nubila præsentia propediem gaudeat Patria, gaudeamus & nos ipsi halcedoniis omni ex parte pacatis.

Capeffe itaque felicissimo sub auspicio novam hanc spartam, collatam TIBI, VIR GENEROSE, non ut eam bene de nobis merendo promerearis, sed
pro-

promeritam jam dudum, incentivo T V O in Musas
affectu, meritis in rem litterariam eximiis, innataque
T I B I in Apollinis sorores liberalitate. Fungere hoc
officio feliciter & ex votis, quam diutissime. Juva-
bimus T E precibus, votis, reverentia, obsequio. Lar-
giatur T I B I Numen Clementissimum vires & corporis
& animi perennes prosperitatie addat diuturnitatem,
ut per plurima adhuc lustra consiliis & publicis & scho-
lasticis cum fructu intersis maximo. Adaugeat in dies
T V A M F A M I L I A E que G E N E R O S A E
beatitatem omnigenam, ut S T I R P E M acceptam
a Majoribus S P L E N D I D A M, tradas Posteris
S P L E N D I S S I M A M.

Pol. 8. II. 1369

